

Mitől magyar az élelmiszer?

VIDÉKFEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

Az elmúlt közel húsz évben Magyarország élelmiszerpiaca és ezzel együtt a fogyasztói szokások is jelentősen átalakultak. A rendszerváltást megelőzően a fogyasztók ritkán juthattak hozzá külföldről érkező termékekhez, az általános megítélés pedig az volt, hogy ami külföldről érkezik, az biztosan jobb minőségű, mint a hazai.

A rendszerváltást követően hihetetlen gyorsasággal növekedett a külföldi termékek aránya a hazai piacon. Először az egzotikus élelmiszerek importja gyarapodott, majd ezt követően szinte minden termékcsoporthoz egyre több külföldi élelmiszer jelent meg. Ezt a folyamatot erősítette az Európai Unióhoz való csatlakozásunk is, ugyanis a termékek szabad áramlásával egyre szélesebbé vált a külföldről érkező élelmiszerek köre. Ezzel a folyamattal ugyanakkor együtt járt egyfajta minőségromlás is. A kereskedelem beszállítói árakat leszorító gyakorlata következtében egyre több silány minőségű élelmiszer jelent meg. 2004-et követően a magyar fogyasztók egyre tudatosabbá váltak és elsősorban a magyar termékeket választották a kevésbé jó minőségű import élelmiszerek helyett. Az élelmiszer-kereskedők - felismerve ezt a növekvő igényt -, egyre több termék csomagolásán vagy kereskedelmi reklámjában kezdték el használni a „magyar termék” megjelölést. Ugyanakkor a vállalkozók sok esetben igen eltérően értelmezték és alkalmazták ezeket a jelöléseket, tekintettel arra, hogy az összetett, több komponensből, vagy több feldolgozási helyen készült élelmiszereknél az uniós szabályozás a fogyasztók számára számos megtévesztő értelmezést is lehetővé tesz. Ezért ezek a jelölések gyakran félrevezették a fogyasztókat, emiatt a fogyasztói bizalom csökkent, háttérbe szorítva ezzel a tisztességes hazai vállalkozásokat.

A Vidékfejlesztési Minisztérium ebben az értelmezési káoszban kívánt tiszta helyzetet teremteni azzal, hogy megalkotta az egyes önkéntes megkülönböztető megjelölések élelmiszereken történő használatáról szóló 74/2012. (VII. 25.) VM rendeletet, közismert nevén a magyar termék rendeletet.

Mit nevezhetünk tehát magyar terméknek? A fogyasztók jogos elvárása az, hogy egy élelmiszert csak akkor nevezünk magyar terméknek, ha annak valamennyi alapanyaga Magyarországról származik és itt is dolgozzák fel. Vannak azonban olyan összetevők, mint például a só vagy a bors, amelyeket jellemzően nem bányásznak vagy termesztnek hazánkban. Ezért az ilyen összetevőkkel kivételeket tesz a szabályozás. „Magyar termék” jelölés használható tehát olyan élelmiszer esetében, amelynek valamennyi alapanyaga, összetevője - kivéve a fűszereket, adalékanyagokat vagy a sót - Magyarországról származik.

Felmerül ugyanakkor a kérdés: ha egy Magyarországon előállított élelmiszer összetevőinek több mint 50%-a magyar, viszont a fennmaradó részt importból szerzi be a vállalkozás, akkor nevezhetjük-e azt a terméket magyarnak? A magyar termék rendelet az ilyen típusú termékekre egy másik fogalmat, a „hazai termék” fogalmát vezette be. Például, ha egy kakaós keksznel a termék több mint 50%-át adó liszt magyar, viszont a kakaó és a cukor külföldről származik, akkor az a termék „hazai termék”-nek nevezhető. Ilyen eset fordul elő akkor is, ha a több mint 60% magyar gyümölcsöt tartalmazó lekvárhoz csak import cukrot tudunk felhasználni.

Vannak olyan élelmiszer-vállalkozások is, amelyek alapanyagaik nagy részét külföldről szerzik be, de a terméket Magyarországon dolgozzák fel. Legjobb példa erre egy pörkölt kávé előállító élelmiszer-vállalkozás. A cég külföldről szerzi be a zöld kávé, majd azt Magyarországon pörköli, keveri, őrli és csomagolja. A rendelet szerint ez a termék „hazai feldolgozású termék”-nek nevezhető. Hasonló megjelölést kaphatnak a csokoládék és az édesipari termékek többsége is.

A fentiekből adódóan a hazai termék és a hazai feldolgozású termék csak az összetett élelmiszerek esetében értelmezhető, az egykomponensű élelmiszereknél a termék vagy magyar vagy nem magyar lehet.

A „magyar termék”, „hazai termék”, valamint „hazai feldolgozású termék” megnevezések feltüntetése nem kötelező. A gyártó egyéni döntése, hogy alkalmazza-e ezeket a jelöléseket a termék csomagolásán vagy reklámozása során. A már említett három fogalom tehát csak az összetevők származása tekintetében tesz különbséget a termékek között, de egyúttal biztosítja a fogyasztót arról, hogy ezeket az élelmiszereket valóban Magyarországon, magyar munkaerővel állították elő.

Függetlenül attól, hogy egy vállalkozás melyik fogalmi kategóriába tartozó élelmiszert állít elő, nekünk magyaroknak fontosak, hiszen munkahelyet biztosítanak és termelésükkel hozzájárulnak a nemzetgazdasághoz és az élelmiszeripar erősítéséhez. Ezeknek a megjelöléseknek kiemelt szerepük van abban, hogy tájékoztassák azokat a fogyasztókat, akik egyre tudatosabban a Magyarországon előállított termékeket keresik és részesítik előnyben.

Bár az önkéntes jelölést szabályozó rendelet nem rendelkezik védjegy bevezetéséről, és nem is utal arra, hogy a fogyasztók tájékoztatásában nagy lehetőséget jelentenek a jól érthető, könnyen megjegyezhető védjegyek. Ezek közül is kiemelkednek az ún. tanúsított védjegyek, amelyek használatának elnyerésére pályázni kell, és egy független minősítő testület vizsgálata után lehetséges a védjegyhasználati jog megszerzése.

A magyar termék rendelet elvárásaihoz szorosan igazodva alakította át tanúsító védjegyét a Magyar Termék Nonprofit Kft. A civil szervezet akkor biztosítja a védjegyhasználati jogot, ha a kérelmező mindenben megfelel a rendelet által meghatározott követelményeknek, továbbá a termék minősége a vonatkozó előírásokat kielégíti.